

а й вчасно побудувати збалансований ресурсний потенціал та скоригувати управлінську стратегію. Таким чином банки повинні прагнути випередити конкурентів у змаганні на «органічне» розширення бізнесу в усіх основних сегментах ринку і спрямувати зусилля на збільшення (або хоча б консолідацію) своєї ринкової частки. Причому останнім часом це в основному стосується обслуговування населення, малого і середнього бізнесу.

Висновки

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що питання організації управління стійким розвитком банківської установи залишається актуальними на довгострокову перспективу. У зв'язку з цим розроблені методичні рекомендації сприятимуть забезпеченню стійкого розвитку банку шляхом підтримки стабільності його функціонування, розширення ресурсної бази, завоювання нових та утримання наявних сегментів ринку за рахунок активізації діяльності. Швидке нарощування бізнесу – це найважливіше завдання, а також найбільш чітко сформульований і послідовно виконуваний елемент стратегії банків. Це є важливим чинником забезпечення довготривалої стійкості і рентабельності банківської діяльності. Водночас подальших досліджень потребує процедура кількісного розрахунку запропонованого набору показників та аналіз нелінійних зв'язків між ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панасенко Г. О. Основні напрями забезпечення стабільності банківської системи України на шляху інтеграції у світовий

фінансовий простір / Панасенко Г. О. // Схід. – Донецьк: Український культурологічний центр. – 2009. – №1 (92). – С. 12.

2. Fisher I. The Debt-Deflation Theory of Great Depression / Fisher I. // *Econometrica*. – 1933. – Vol. 1 (October). – P. 337–357.

3. Зінченко В. О. Сутність і поняття стійкості банківської системи / Зінченко В. О. // Вісник УАБС. – 2007. – №2 (23). – С. 83–86.

4. Задорожний Г. В. Финансово-кредитная система как фактор экономической безопасности транзитивного общества / Задорожний Г. В., Александров В. В., Юрченко Г. В. – Харьков: Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина, 2002. – 235 с.

5. Шинази Г. Дж. Сохранение финансовой стабильности / Шинази Г. Дж. – Вашингтон: МВФ, 2005. – 27 с.

6. Padoa-Schioppa T. Central banks and financial stability: exploring a land in between / Padoa-Schioppa T. // Paper presented at the Second ECB Central Banking Conference «The transformation of European financial system». – Frankfurt on Main. – October, 2002.

7. Херреро Г. Иностранные банки и финансовая стабильность в новой Европе / Херреро Г., Симон Н. // Банки та банківські системи. – 2006. №1. – С. 50–59.

8. Панасенко А. А. Системный подход к формированию ресурсного потенциала банка / Панасенко А. А. // Финансы, учет, банки: Сб. науч. тр. – Донецк: ДонНУ. – 2004. – Вып. 10. – С. 149–154.

9. Коленсо М. Стратегия кайзен для успешных организационных перемен / Коленсо М.; [пер. с англ.]. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 175 с.

10. Панасенко Г. О. Теоретичні засади ухвалення оптимальних рішень у процесі формування ресурсного потенціалу банку і забезпечення його фінансової стабільності / Панасенко Г. О. // Економіка і управління. – К.: Європ. ун-т; Нац. авіац. ун-т. – 2006. – №4 (34). – С. 54–60.

11. Коваленко В. В. Методичні підходи до діагностики і моніторингу стійкості банківської системи / Коваленко В. В. // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №11 (65). – С. 193–204.

УДК 621.5.01:658.012.011.56

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ

А. І. Дешко, канд. техн. наук,

А. Б. Ігнатенко,

А. Є. Слівак, канд. екон. наук

Актуальність проблеми. В Україні розпочато процес поступового вдосконалення системи державних закупівель. Це пов'язано з тим, що дана сфера містить у собі численні недоліки: недосконалість нормативно-правової бази, відсутність уніфікованих правил розміщення та оприлюднення інформації, належного контролю за проведенням торгів – від розміщення оголошення про закупівлю до звіту щодо про-

веденої закупівлі. Існування в системі державних закупівель низки проблем викликало необхідність введення в дію Закону України від 20 березня 2008 р. №150-VI про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» та прийняття 19 листопада 2008 р. постанови Кабінету Міністрів України № 1017 «Про затвердження Положення про закупівлю това-

рів, робіт і послуг за державні кошти».

Прийняте Положення передбачає внесення позитивних змін у систему державних закупівель, зокрема створення умов для прозорості та доступності надання та отримання інформації щодо державних закупівель на основі європейського досвіду (розміщення інформації на веб-сайтах замовників та державному офіційному бюлетені з питань державних закупівель Уповноваженого органу) [1; 2]; встановлення вартісних меж, починаючи з яких застосування Положення є обов'язковим, мінімальної кількості (не менше двох) пропозицій, поданих на торги; не обов'язковість внесення тендерного забезпечення; встановлення окрім адміністративної відповідальності за порушення вимог Положення та інших нормативно-правових актів, цивільно-правової та кримінальної відповідальності.

Проте в системі управління державними закупівлями залишається низка не вирішених проблем [3]: неузгодженість дій органів управління і контролю через відсутність стратегічної програми вдосконалення системи державних закупівель; інерційність і надлишковість інформаційних потоків; значні витрати матеріальних, фінансових і людських ресурсів замовників та учасників торгів внаслідок використання форм документів на паперових носіях; низька ефективність управлінських рішень усіх учасників закупівель через недостатню інформаційну підтримку і децентралізацію інформаційної бази основних процесів; відсутність у замовника актуальної інформації щодо постачальників товарів, робіт і послуг, що ускладнює визначення предметів закупівлі та оцінювання під час планування та проведення тендерних процедур, а також доцільності застосування різних процедур закупівель; відсутність можливості здійснення контролю над проведенням закупівель і порівняння інформації щодо тих чи інших виконавців через надходження даних на паперових носіях, які важко піддаються моніторингу. З урахуванням вищевикладеного процес побудови електронної системи управління державними закупівлями, що є основною передумовою вирішення перерахованих проблем, є актуальним і своєчасним.

Постановка проблеми. Система державних закупівель є невід'ємною складовою державних фінансів кожної країни, вона являє собою не лише частину державних видатків, а виступає інструментом впливу на темпи соціально-економічного зростання та формування фінансової політики держави. За сучасного прискореного розвитку інформаційних технологій створюються значні можливості для переходу до електронної форми організації державних закупівель. Варто зазначити, що запровадження електронної системи управління державними закупівлями має значні переваги порівняно з традиційною (паперовою) як щодо забезпечення прозорості конкурсних процедур, так і скорочення факторів суб'єктивізму та

бюрократизму під час вибору переможців тендеру.

У світовій практиці закупівлі для державних потреб повинні відповідати таким вимогам: процес здійснення державних закупівель має відбуватися публічно та інформація має бути доступною для громадського контролю; державні закупівлі мають відбуватися з максимальною ефективністю за рахунок підвищення конкурентності процесу закупівель, розширення географії виконавців; здійснюються таким чином, щоб дії конкретних замовників і результати держзакупівель були підконтрольними розпорядникам бюджетних ресурсів, а також спеціальним уповноваженим органам. Виконання цих вимог можливе лише за широкого використання інформаційних технологій, що реально сприятиме мінімізації державних витрат і попередженню корупції.

Ефективність роботи системи державних закупівель має забезпечуватися за рахунок таких чинників: єдність нормативної бази; прозорість і регламентація процедур закупівлі; підвищення конкуренції під час розміщення державного замовлення; економне витрачання бюджетних коштів; обов'язкова підвітність державних замовників і контроль за їхньою діяльністю щодо розміщення державних замовлень; відповідальність посадових осіб, що займаються питаннями державних закупівель і рівного доступу всіх постачальників до участі в тендерах. Отже, саме запровадження електронної системи управління державними закупівлями є необхідною складовою підвищення ефективності роботи системи державних закупівель в Україні.

Мета статті – проведення аналізу світового досвіду управління державними закупівлями, визначення загальних принципів побудови, структури та функцій електронної системи управління державними закупівлями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним інструментом забезпечення прозорості торгів, рівних умов для учасників, зменшення неефективних витрат фінансових, матеріальних і людських ресурсів при проведенні закупівель є використання методів електронного урядування і електронної комерції для здійснення поступового переходу до організації проведення електронних торгів для державних потреб.

Залежно від технічних можливостей та рівня законодавчої бази, запровадження системи електронних державних закупівель в іноземних країнах знаходиться на різних рівнях. Нині роль координатора зусиль та моніторингу інформації з приводу електронних держзакупівель виконує Світовий банк. За матеріалами Світового банку, найбільш значних результатів у сфері електронних конкурсних торгів для державних потреб досягли Австралія, Мексика, Данія, США та Канада.

Варто зазначити, що шлях до запровадження електронної системи управління державними закупівлями

в кожній із цих країн був схожим. Перш за все, необхідно було провести роботи з корекції національного законодавства. У цій сфері країни-лідери виконали дві задачі. Перша – юридичне забезпечення електронного документообігу та електронних платежів; друга – зміна нормативно-правової бази, що обслуговує процедуру державних закупівель.

Створення системи електронних державних закупівель потребує ретельного планування та чіткого виокремлення ряду етапів. Перший етап передбачав організацію публікацій в Інтернеті оголошення про проведення конкурсів і розміщення тендерної документації. Прийом електронних пропозицій від постачальників зазвичай відкладався на наступні етапи.

У кожній із країн-лідерів був створений головний сервер державних торгів, що дав змогу консолідувати всю інформацію щодо державних закупівель: від нормативно-правових актів та огляду ринку до конкретних повідомлень щодо конкурсів і даних про замовників і постачальників.

Практично всі розвинуті країни вже здійснили конкретні кроки в напрямі переходу до електронних державних закупівель. Зокрема, повідомлення про проведення тендеру та конкурсна документація, як правило, розміщуються в Інтернеті. У той самий час, говорячи про електронну підтримку наступних стадій проведення конкурсу, не можна не зазначити, що досягнуті результати поки що мають доволі широкий розкид. Так, у Мексиці вже у 2005 р. близько 50% державних закупівель повністю реалізовувалися через електронні канали зв'язку, у Німеччині – лише близько 5%.

Значного успіху в побудові електронної системи державних закупівель досягла Італія. В Італії працює програма раціоналізації державних видатків на закупівлю товарів і послуг, метою якої є запровадження інноваційних методів і моделей проведення державних закупівель для здійснення раціоналізації державних видатків, спрощення процедур, збільшення прозорості та конкурентності. Програма раціоналізації почала діяти в 2002 р. після прийняття Акта про електронні державні закупівлі, що передбачає використання електронних засобів комунікації в процесі тендерних процедур. У цей період в Італії розпочалася робота електронного майданчика та онлайн-вих аукціонів. Такий аукціон являє собою процедуру державних закупівель, шляхом якої замовник купує товари, роботи та послуги, переможець визначається електронними методами (за показником найнижчої ціни чи економічно вигідної пропозиції), а конкурсний процес відбувається в режимі он-лайн за дотримання принципів прозорості та недискримінації. Загалом процес онлайн-аукціону складається із розміщення в Інтернеті кваліфікаційних вимог, повідомлення та запрошення до участі в тендері, звіту про розгляд пропозицій та визначення переможця. У

свою чергу електронний торговельний майданчик являє собою електронну систему, що надає можливість усім державним органам здійснювати закупівлю товарів, робіт і послуг, що мають вартість нижче встановленого ЄС значення, а також органам державної адміністрації – вибирати з електронного каталогу товари, роботи та послуги лише тих постачальників, що відповідають кваліфікаційним вимогам. Весь процес державних закупівель відбувається суто електронними методами, що дає змогу підвищити його прозорість та значно зменшити прояви корупції в цій сфері.

Процес запровадження електронної системи державних закупівель розпочато і в Росії. Перший федеральний проект електронних державних закупівель розпочався навесні 2001 р. У 2002 р. була прийнята програма «Електронна Росія», в рамках якої Мінпромнауки, Мінекономрозвитку та Мінзв'язку оголосили конкурси на проведення робіт з тематики електронних закупівель.

Мінекономрозвитку оголосило два конкурси, в результаті першого був розроблений портал електронних державних закупівель, що 20 лютого 2006 р. Розпорядженням Уряду РФ №229-р був оголошений офіційним сайтом Російської Федерації для розміщення інформації щодо державних замовлень. Поруч із сайтами, зайнятими обслуговуванням конкурсів державних закупівель, в Інтернеті працює низка сайтів, що збирає різноманітні матеріали з цієї теми. Це дає змогу учасникам одержувати актуальну інформацію щодо замовників, конкурсів та змін у законодавстві.

Упровадження програми «Електронна Росія» забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки внаслідок зниження часових і матеріальних витрат на паперовий документообіг; регламентацію та підзвітність дій уповноважених осіб; зниження рівня корупції за рахунок прозорості та дистанційності інформаційної взаємодії влади з бізнесом і населенням; надання якісних масових дистанційних державних послуг як такого, що піддається стандартизації та контролю якості «кінцевого продукту» органів влади; формування нового ринку засобів і систем для обробки персональних даних і створення відповідних умов для розвитку підприємницької ініціативи виробників.

Варто зазначити, що електронні державні закупівлі успішно здійснюються не лише в Москві, а і в інших регіонах. Значні результати в розробці власних електронних систем досягнуті в Новосибірську, Санкт-Петербурзі, Белгороді, Казані та інших регіонах. Так, 1 січня 2007 р. в експлуатацію була введена автоматизована інформаційна система «Державні закупівлі» Архангельської області (АІС «Держзакупівлі»), що являє собою єдиний інформаційний простір для всіх учасників розміщення державного та муніципального замовлення. Ця система призначена для інформаційного забезпечення розміщення державно-

го та муніципального замовлення; автоматизації закупівельних процедур, у тому числі проведення аукціонів в електронній формі; ведення реєстру державних контрактів, замовників і постачальників; автоматизації документообігу. До її переваг порівняно з паперовою слід віднести: зростання числа учасників; розширення меж використання; рівні права постачальників товарів, робіт і послуг; прозорість процедури розміщення замовлення; економія бюджетних коштів; скорочення часових витрат.

Слід відзначити високий розвиток електронної системи державних закупівель, якого досягнуто в Азербайджані. Початок побудови такої системи пов'язують із розробкою Державним Агентством із закупівель Закону «Про державні закупівлі», що був прийнятий 27 грудня 2001 р. Особливість закону полягала у тому, що він широко відображав принципи відкритості та гласності конкурсних процедур. З метою підвищення контролю за виконанням вимог законодавства, а також проведення відповідного аналізу інформації та своєчасної підготовки звіту за результатами проведених торгів на базі комп'ютерної локально-адміністративної мережі Агентства була створена система моніторингу державних закупівель, а також був відкритий інтернет-сайт із розміщеною на ньому нормативно-правовою базою, графіком проведення навчальних семінарів, оголошенням про тендери та іншою інформацією стосовно державних закупівель.

У рамках системи моніторингу створена база даних, де постійно накопичується інформація про замовників, кількість проведених тендерів, обраний метод закупівлі та ін. Крім того, в базі даних зібрана інформація про всіх постачальників, що беруть участь у конкурсних процедурах, порядок обрання переможців, а також інша інформація, що дає змогу надалі проводити відповідний аналіз та автоматизувати підготовку необхідних звітів про закупівлю.

Проведений експрес-аналіз світового досвіду організації державних закупівель показує, що комплексне розв'язання проблем, що існують в Україні у цій сфері, можливе лише на основі широкого застосування сучасних інформаційних технологій. Імовірним варіантом вирішення цього питання є створення та впровадження електронної системи управління державними закупівлями (ЕСУДЗ).

Отже, головною метою створення ЕСУДЗ має бути забезпечення ефективного використання бюджетних коштів на основі запровадження міжнародних стандартів здійснення закупівель і комплексного інформаційно-аналітичного супроводження всіх основних процесів державних закупівель. Побудова цієї системи має ґрунтуватися на принципах прозорості процесів закупівель, рівноправності учасників, доступності інформації щодо державних закупівель та системності реалізації основних процесів. Прозо-

рість процесів закупівель означає їхню відкритість, конкурентність і передбачуваність, що є запорукою підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів під час здійснення закупівель. Рівноправність учасників торгів передбачає відсутність дискримінації учасників за будь-якими ознаками (національними, територіальними, відомчими тощо), забезпечення однакових умов для учасників (постачання однакової інформації має бути одночасним, документація повинна бути зрозумілою та однозначною, а також містити всі вимоги до об'єкта закупівель).

Доступність інформації щодо державних закупівель сприяє створенню умов для громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади під час їхнього здійснення, що є дієвим стимулом активізації зусиль держави у справі вирішення проблем корупції.

Системність реалізації основних процесів управління державними закупівлями забезпечується на основі консолідації інформації щодо замовників, учасників, планів і процедур закупівель на єдиному сервері з наданням повноважень доступу до цієї інформації всім замовникам, учасникам, координуючим і контролюючим органам для виконання їхніх функцій і завдань під час реалізації процесів державних закупівель згідно з діючим законодавством.

Основним проектним рішенням при створенні системи ЕСУДЗ має стати розміщення центральної бази даних (ЦБД) та основних компонентів програмного комплексу на веб-порталі з питань державних закупівель із забезпеченням доступу до інформаційних ресурсів ЕСУДЗ через Інтернет замовників і учасників торгів, а також спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, контролюючих органів і широких кіл громадськості, які набувають статусу користувачів системи. При цьому ЦБД ЕСУДЗ повинна містити еталонну інформацію стосовно всіх суб'єктів, об'єктів і процесів закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. Усі інші інформаційні ресурси (інформаційний бюлетень «Вісник державних закупівель», документи встановленої форми, звіти щодо здійснення замовниками закупівель, акти перевірок державних закупівель тощо) на паперових носіях мають формуватися на її основі.

База нормативно-правових актів з питань державних закупівель міститиме тексти законів, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства економіки, Головного контрольно-ревізійного управління, положень, регламентів, методичних рекомендацій та інших регуляторних документів, що вносять процеси державних закупівель.

Реєстр замовників товарів, робіт і послуг за державні кошти має відображати загальні дані про замовників торгів, державні цільові програми, регіональні та галузеві стратегії і програми розвитку, інші

планово-прогнозні документи, які визначають потреби щодо закупівлі товарів, робіт і послуг, річні плани державних закупівель тощо. База форм документів для здійснення закупівель повинна містити розроблені та затверджені уповноваженим органом форми електронних документів зокрема: річного плану державних закупівель; оголошення про проведення процедури закупівлі та її результати; звіту про результати проведення процедур закупівель та додаткові вимоги до них; реєстру отриманих тендерних пропозицій; протоколу про розкриття тендерних пропозицій; протоколу оцінки тендерних пропозицій тощо, а також інструкції щодо їхнього заповнення.

Реєстр учасників процедур закупівель повинен містити установчі та кваліфікаційні документи, сертифікати, ліцензії та інші дозвільні документи, що надають право на проведення певних видів робіт, містять переліки товарів, робіт і послуг, що можуть постачатися.

База даних погодження процедур закупівель відображатиме повні комплекти документів за результатами погодження процедур торгів з обмеженою участю та процедур закупівлі в одного учасника.

Реєстр процедур проведення закупівель повинен мати повні комплекти документів за результатами проведення всіх закупівель (від оголошення про проведення процедури закупівлі до звіту про результати проведення процедур закупівель).

У реєстрі договорів на постачання товарів, робіт і послуг розміщуватимуться відомості про договори між замовниками і учасниками-переможцями торгів з усіма додатками, акти здачі-приймання товарів і робіт (надання послуг), документи щодо фінансових розрахунків між замовниками та постачальниками товарів, робіт і послуг під час здійснення закупівель.

База облікових, звітних та аналітичних даних щодо результатів проведення закупівель має відображати управлінську інформацію з питань державних закупівель, база даних результатів контролю державних закупівель – акти перевірок державних закупівель.

Електронна система управління державними закупівлями забезпечить реалізацію таких основних процесів управління державними закупівлями:

- реєстрація замовників і учасників закупівель;
- оперативне управління проведенням закупівель;
- погодження процедур закупівель в одного виконавця та обмеженої кількості учасників;
- оскарження процедур закупівель;
- інформаційно-аналітичне забезпечення замовників;
- інформаційно-аналітичне забезпечення учасників торгів;
- інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності уповноваженого органу;
- інформаційно-аналітичне забезпечення контролюючих органів;

- інформаційно-довідкове обслуговування незареєстрованих користувачів;
- ведення бази форм документів.

Процес реєстрації замовників і учасників закупівель передбачає виконання таких функцій: внесення облікових даних щодо замовників; засвідчення чинності відкритого ключа цифрового електронного підпису замовника; ведення бази планово-прогнозних документів замовника; ведення бази планів державних закупівель; внесення облікових даних щодо учасників закупівель; засвідчення чинності відкритого ключа цифрового електронного підпису учасника; пошуковий сервіс для учасників і замовників державних закупівель. Процедура реєстрації виконується один раз з наступним внесенням змін і доповнень. Під час реєстрації замовників і учасників закупівель до системи заноситься загальнодоступна інформація, що може використовуватися всіма користувачами (наприклад, для пошуку потенційних постачальників товарів (послуг); виявлення можливостей отримання замовлень на виконання робіт за певними видами діяльності; порівняння цін, термінів та умов поставки товарів, робіт і послуг), а також інформація обмеженого доступу (електронні копії статутних і дозвільних документів, бухгалтерська звітність), право перегляду визначених фрагментів якої надається в разі здійснення конкретних процедур закупівель. Власниками і упорядниками цієї інформації є замовники і учасники закупівель, що зареєструвалися. Однократність реєстрації з наступним багаторазовим використанням занесеної до системи інформації дасть змогу уникнути її дублювання та істотно зменшити обсяги паперового документообігу під час підготовки та проведення процедур закупівель.

Оперативне управління проведенням закупівель включає в себе: публікацію оголошень про заплановані закупівлі та їхні результати; публікацію (доведення до учасників, за процедурою закупівлі в обмеженій кількості учасників) тендерної (кваліфікаційної) документації, змін і доповнень до неї; публікацію інших документів, визначених діючим законодавством; реєстрацію заявок учасників процедур закупівель; реєстрацію та приймання документів замовника за процедурами закупівлі; розкриття пропозицій учасників і проведення електронних торгів; оцінку пропозицій учасників; публікацію звітності з питань державних закупівель; укладання договорів замовників з переможцями торгів; оперативне управління виконанням договорів. За умови використання замовниками і учасниками торгів електронних цифрових підписів переважну більшість зазначених процесів можна здійснювати без використання паперового документообігу, що суттєво зменшить витрати людських і матеріальних ресурсів, прискорить проведення закупівель, зробить їх більш прозорими, унеможлививши коруп-

ційні діяння посадових осіб замовників і учасників.

Потенційна доступність інформаційних ресурсів ЦБД ЕСУДЗ для широкого кола зацікавлених осіб, установ та організацій надасть можливість забезпечити принципово новий рівень інформаційно-аналітичної підтримки управлінських рішень під час планування, узгодження та реалізації процедур закупівель.

Процес погодження процедур закупівель в одного виконавця та в обмеженої кількості учасників передбачає ведення реєстру звернень замовників, рішень уповноваженого органу за результатами розгляду звернень і супутніх документів, а також публікацію оперативної звітності щодо звернень за погодженням. Можливість електронного погодження процедур закупівель надасть можливість уповноваженому органу і замовникам значно скоротити часові та матеріальні витрати, а користувачам системи ЕСУДЗ – пересвідчитись у законності й обґрунтованості прийнятих уповноваженим органом рішень.

Процес оскарження процедур закупівель має забезпечувати подання та реєстрацію скарг в електронному форматі, ведення реєстру скарг, рішень за результатами їхнього розгляду та супутніх документів скарг, формування оперативної звітності з питань оскарження закупівель, блокування (призупинення) і розблокування процедур закупівель в інформаційній базі системи на визначений діючим законодавством термін.

Інформаційно-аналітичне забезпечення замовників ґрунтується на наданні сервісу стосовно виявлення можливих постачальників товарів, робіт і послуг; формування аналітичних звітів та оцінки ефективності закупівель, а також на оперативному інформуванні про зміни в законодавстві. Наявність в ЕСУДЗ актуальної інформації щодо постачальників товарів, робіт і послуг полегшить визначення предметів закупівлі та оцінювання витрат під час планування та проведення тендерних процедур, на основі чого прийматимуться рішення стосовно доцільності застосування різних процедур закупівлі. Конкурентне порівняння діяльності постачальників сприятиме підвищенню ефективності державних витрат. Водночас інформаційно-аналітичне забезпечення учасників торгів передбачає доступ до планів закупівель товарів, робіт і послуг, надання аналітичних звітів про результати здійснених закупівель визначених видів товарів, робіт і послуг та оперативне обслуговування стосовно змін у законодавстві. Це полегшить процес прийняття рішень щодо доцільності участі в торгах. Застосування програмних комплексів і пошукових систем в ЕСУДЗ для отримання необхідної інформації щодо державних закупівель сприятиме спрощенню розробки планів господарської діяльності на наступний рік та розширенню кола учасників.

У процесі інформаційно-аналітичного забезпечен-

ня діяльності уповноваженого органу виконуються такі функції: моніторинг даних про результати проведення процедур державних закупівель; формування і ведення бази облікових, звітних та аналітичних даних щодо результатів проведення закупівель; формування аналітичних звітів за результатами проведення державних закупівель; інформаційно-аналітична підтримка процесу погодження процедур державних закупівель; інформаційно-аналітична підтримка стратегічних рішень з управління державними закупівлями. Реалізація цих функцій істотно підвищить ефективність управлінських рішень уповноваженого органу. Методологія оцінки ефективності державних закупівель спирається на визначення основних показників витрат, продукту, економічності, дієвості, результативності та якості кожного із процесів закупівлі. Можливість оцінювати ефективність сприятиме співставленню основних параметрів закупівель, знаходженню «слабких місць» у системі управління державними закупівлями, що дасть змогу удосконалювати її та робити прогнози щодо можливого розвитку даної сфери.

Інформаційно-аналітичне забезпечення контролюючих органів полягає у здійсненні моніторингу процедур державних закупівель; наданні аналітичних звітів за результатами їхнього проведення; формуванні оцінок ризикових операцій під час проведення закупівель. Переважну більшість необхідної інформації органи контролю збирають безпосередньо на підконтрольному об'єкті під час проведення ревізій та перевірок. Доступність для контролюючих органів планів державних закупівель оперативної інформації про здійснення тендерних процедур, надходження звернень щодо оскарження процедур закупівлі дасть змогу здійснити поступовий перехід від застосування наступного контролю, спрямованого на виявлення як наявних порушень законодавства у сфері державних закупівель, так і попередження можливих порушень.

Інформаційно-довідкове обслуговування незареєстрованих користувачів передбачає надання регламентованих аналітичних звітів за результатами закупівель і пошуку документів у базі нормативно-правових актів і забезпечуватиме прозорість тендерних процедур та їхню підконтрольність громадськості, що сприятиме зниженню корупції в даній сфері.

Процес ведення бази форм документів забезпечує підтримку еталонних примірників форм документів; інформаційно-довідкове обслуговування користувачів; надання сервісних послуг щодо заповнення форм документів учасниками та замовниками торгів при реалізації функцій реєстрації замовників та учасників закупівель, оперативного управління проведенням закупівель, погодження процедур закупівель та розгляду скарг. Завдяки цьому значно скоротяться паперовий документообіг, а також часові витрати на заповнення відповідних документів та внесення змін у разі допу-

щення помилок. За постійного оновлення бази підвищиться якість тендерної (кваліфікаційної) документації та пропозицій.

Висновки

Запровадження електронної системи управління державними закупівлями підвищить прозорість кожного із процесів закупівель шляхом створення електронної системи розміщення інформації щодо майбутніх торгів, системи моніторингу процедур державних закупівель та надання аналітичних звітів за результатами проведення торгів, електронного реєстру учасників, реєстру розгляду скарг і поновлюваної інформації щодо нормативно-правового забезпечення процесів державних закупівель. Рівноправність учасників торгів буде забезпечена шляхом скасування платних послуг із внесення учасників до реєстру, а також одержання тендерної чи кваліфікаційної документації, надання можливості подачі тендерної чи кваліфікаційної пропозиції електронним шляхом та участі в електронних торгах. Доступність інформації щодо державних закупівель відбуватиметься завдяки створенню електронних реєстрів та наявності публікацій оперативної звітності. Створення ЕСУДЗ зменшить витрати замовників, учасників та органів контролю на проведення, участь і контроль процесу державних

закупівель, матиме позитивний вплив на показники продукту, ефективності та якості проведення тендерних процедур. Отже, електронна система державних закупівель дасть змогу підвищити ефективність використання бюджетних коштів; сприятиме зниженню трансакційних витрат усіх суб'єктів державних закупівель; забезпечить інформаційно-аналітичну підтримку процесів прийняття рішень на всіх стадіях та етапах управління державними закупівлями; суттєво зменшить надлишковість інформаційних потоків під час здійснення державних закупівель; підвищить рівень конкурентності та забезпечить рівні умови для всіх учасників торгів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кристіансен А. Г. Моніторинг закупок в странах ЕС. II Международнй форум «Государственные закупки: перспективы развития». – М., 2008.
2. Горбунов-Посадов М. М. Электронные государственные закупки. – М.: ИПМ им. М. В. Келдыша, 2004. – 56 с. – ISBN 5-98354-002-5 – <http://goszakupki.ru/about/>
3. Концептуальные и методические основы аудита эффективности использования бюджетных средств и государственной собственности / Счетная Палата Российской Федерации – М., 2004. – 30 с.

УДК 502 (075.8)

ФАКТОРНО-СТАТИСТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАДРО-РОЗВІДУВАЛЬНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

А. В. Бодюк, канд. екон. наук

Постановка проблеми. У проведенні пошуково-розвідувальних досліджень і робіт беруть участь не тільки геологи, але й геодезисти, виробничники, працівники інших галузей економіки, які проводять роботи з дослідження надр з метою оцінювання запасів корисних копалин, а також виробничого використання підземного простору для інших потреб, у тому числі зберігання природного газу. Надро-розвідувальне виробництво в цілому або його окремі технологічні процеси можна уявити як економічні системи.

У складі будь-якої економічної системи можна виділити техніко-технологічну, фінансову, керівну, контролюючу, обліково-аналітичну та інші підсистеми. Кожну з них можна розглядати автономно як систему.

Будь-яка економічна система для здійснення своєї господарської діяльності користується певним обсягом засобів виробництва різних видів, які придбаваються від контрагентів; послуг, які надає держава або інші контрагенти; отримує від суспільства необхідні інші ресурси, зокрема надрові, трудові. Тому ця система є носієм зобов'язань перед суспільством, державою, зокрема грошових. Одночасно вона має певні економічні зв'язки щодо збуту своєї продукції, зокрема інформаційної, з відповідними суміжними економічними системами. До такої продукції належать і розвідані запаси корисних копалин, підготовлені свердловини для викачування нафти, мінеральної води, геологічні карти тощо.

Процес внутрішнього функціонування та зовнішньої взаємодії систем має вдосконалюватися з тим, щоб найбільш оптимально використовувалися залучені у виробництво ресурси для одержання оновленої продукції, а також засоби для інноваційних перетворень виробництва.

Підвищенню ефективності виробництва та господарського використання ресурсів сприяє здійснення